

☒ Vive le comte Ernestus, ☒
 Graaf Jans doorluchte zoon,
 Die van diens stam de leste is.
 Doch van dien krans de Kroon...

In Juli, Augustus en September viert Diez zijn 600-jarig bestaan. Tijdens de feestweken zullen de stad en de oude burcht door sterke lichten in den avond zich tegen den hemel afteekenen met scherpe contouren. In de zalen van Oraniënstein zal een Nassau-tentoonstelling gehouden worden. Maar hoofdmoment zal zijn het landspel op het oude Marktplaatsplein „Sophie Hedwig, de moeder van het volk.” ☒

Ja, waarlijk — de moeder van het volk. ☒
 In zijn eerste huwelijksjaren bracht Ernst Casimir met zijn jeugdige gemalin een bezoek aan zijn erflanden. Zij vond het land zoo schoon, zoo bloeiend, zoo welvarend, dat zij haast niet scheiden kon.

Verschillende portretten zijn er van haar gemaakt door Mierevelt en Wybrandt de Geest. De *landsvorstin* zien wij op het doek van De Geest, de erentfeste vrouw, de moeder op dat andere doek, dat haar voorstelt met drie van haar kinderen, het jongste spelend op haar schoot. Slechts twee van haar tien kinderen mocht zij zien opgroeien, twee Friesche stadhouders.

In 1631 sneuvelde Ernst Casimir in de volle kracht zijns levens; Sophie Hedwig haastte zich naar haar weduwgoed Diez. Het land, dat zij bloeiend en welvarend had gekend, vond zij terug verarmd, verwoest, verwilderd... Het leed nu reeds veertien jaren onder de verschrikkingen van den dertigjarigen krijg. De Nassaulanden heetten onzijdig terrein, maar het verhinderde niet, dat het doortrekkend krijgsvolk van alle partijen plunderde en brandschatte.

Als een vredig eiland in woedende zee lag daar de kleine stad Diez met haar sterke wallen, waarboven op een rots van porfier het oude slot zich trotsch en dreigend verhief. Als naar een haven van behoud zag de landsbevolking naar het oude slot uit van het oogenblik, dat Sophie Hedwig er was aangekomen en er de karig gemeubelde vertrekken in gebruik nam. Onmiddellijk nam zij met vaste hand de teugels. En haar regentschap zou worden een leven van aanhoudend zorgen en waken en — lijden.

Het eerste, wat zij deed, was de inkomsten van het land, die haar volgens huwelijkscontract toekwamen, voor het loopende jaar geheel af te staan aan de noodlijdende bevolking. Nauwlijks had zij den toestand eenigermate overzien, of zij protesteerde bij den Keizer tegen de wederrechtelijke heffingen, door Wallenstein aan de Nassauers opgelegd. De aanvang van een correspondentie met machthebbenden, legeraanvoerders, vorsten, met de Staten-Generaal, die zeer uitgebreid is, waarin hartstochtelijk, vasthoudend gepleit wordt voor het handhaven van de onzijdigheid van het graafschap.

Maar ook actief trad zij op. Toen de Keizerlijken de Lahn wilden overtrekken en de Zweden een bezetting in de stad wilden leggen, liet zij de oeroude brug over de Lahn oplazen — geen schending der onzijdigheid liet zij toe.

Een weermacht riep zij op de been, maar wat kon dat baten tegen de naderende Spaansche scharen? Terwijl iedereen in het overvolle stadje radeloos en redeloos scheen, bleef Sophie Hedwig onbewogen, maar den ernst van den toestand doorzag zij evenzeer. Te paard reed zij langs den heirweg den kardinaal-infant Don Fernando tegemoet, om hem in haar slot te noodigen,

om hem daar door haar gastvrijheid te nopen de belofte af te leggen, dat de orde in zijn leger zou gehandhaafd worden, dat iedere gewelddaad zou worden gestraft. Bij zijn aftocht liet Fernando, hoog te paard, zijn troepen langs zich gaan, om als laatste de stad te verlaten.

Helaas, na elk bedwongen gevaar doemde een nieuw voor haar op. Na der Spanjaarden vertrek doemde het spook op van den hongersnood. Het hielp weinig, of zij elken uitvoer verbood, het hielp weinig, dat zij uit haar eigen middelen, zich vrijwel alles ontzeggende, kocht wat er te koopen viel. En na den hongersnood teisterde in 1635 de pest stad en land van Diez: in drie zomermaanden vijfhonderd dooden. Verwarring en eindeloze strijd, rondom en in Diez, jaren aaneen. Het dreigde zelfs de geestkrachtige Sophie Hedwig te machtig te worden. En eens had zij dan aan het dringen van haar omgeving gevolg gegeven: haar reiskoets voor Leeuwarden stond geladen. En toch — zij ging niet, zij weigerde te reizen, zelfs toen Willem Frederik haar kwam halen. Zij wist, dat zoolang zij het slot bewoonde, er althans eenige beschutting was voor het moe-geplaagde volk. En zoo zij al zon op vertrek, dan was 't om aan het hoofd der bevolking elders een nieuw tehuis te stichten. Onwrikbaar hield zij stand.

De kracht van haar kracht? Het antwoord vindt men in haar devies: „Au ciel mes vœux.”

Zij bezocht het landvolk in hun hutten, ontfermde zich over weduwen en weezen, hield de godsdienstigheid in stand.

Haar kracht brak, toen in 1640 haar oudste zoon Hendrik Casimir haar door den dood ontviel. Toen zij, na de bijzetting in Leeuwarden te hebben bijgewoond, naar Diez terugkeerde, bleek haar gezondheid geknakt.

In Januari 1642 is zij te Arnhem in vrede ontslapen. Maar de rust in de erflanden van haar gemaal heeft zij niet meer mogen beleven.

Zij had in haar leven een andere taak gekregen:

Wanneer duizenden U moeder heetten,
 Tot U zich wendden in angst en pijn,
 Al moest ge van smart en ellend' ook weten,
 Toch mocht ge nimmer troosteloos zijn.

Is het wonder, dat de figuur van Sophie Hedwig midden staat in de herdenking, wanneer Diez in een zeshonderdjarige herinnering terugblijft? Lb.

ALLE EERSTGEBORRENEN STIERVEN...

Als d'engel des verderfs langs donkre deuren joeg en, tastend, die niet vond gemerkt, bedekt met bloed naar Gods geheime ordonnantieën, dan hief Hij straffende de hand en aanstonds kloeg

de eerstgeboorne luid en wentelde zich wild en sidderend in fel' ontzetting op zijn spond, maar stortte ruggelings, getroffen door Gods toorn, de armen open, het gelaat verstild.

Noch hut, noch weelderig paleis verschoonde Hij. Maar waar gehoorzaam aan 't bevel Hebreeuwenzoon geplengd had 't rookend bloed ten poste van zijn woon, daar ging de geesel van den dood voorbij.

☒

JO SPIRENBURG.